

Bakgrunn

■ Jarle Farstad opplyser at han har benyttet takst A2b ved akupunkturterapi, og at han ikke har hatt noen problemer med oppgjør i den forbindelse. Han sier også at dette er «den eneste akupunkturinspirerte behandlingen som er godkjent som fysioterapi av både NAV og Helsedirektoratet. Den er også godkjent av NFF». Dette blir imidlertid avvist av seniorrådgiver Jorunn Lunde i NFF.

Farstad støtter seg på tre brev i sin praksis: Ett fra Helsedirektoratet til Sosialdepartementet datert 18. november 1991, og et fra Rikstrygdever-

ket (NAV) datert 13. januar 1992. Det siste er et svar på en henvendelse fra Nordisk Faggruppe for Akupunkturterapi v/P. Eide. Rikstrygdeverket videreformidler her uttalelser fra Helsedirektoratet, som vurderte saken.

Helsedirektoratet skriver blant annet: «Etter Helsedirektoratets oppfatning består dette «terapisystemet» av ulike undersøkelses- og behandlingsformer som benyttes innenfor vanlig fysioterapivirksomhet.»

I neste avsnitt: Dette «kan ikke anses som en egen behandlingsmetode eller «be-

handlingssystem» innen fysioterapi, og det er heller ikke aktuelt å vurdere dette som noen «spesialitet» på linje med psykomotorisk fysioterapi og manuell terapi.»

I tredje avsnitt: «Etter vår oppfatning er nåværende takster i forskrifter om godtgjørelse av utgifter til fysikalsk behandling dekkende for en del av de behandlingsformer som inngår i dette «terapisystemet». Det vil kunne være aktuelt å benytte takst A2, Øvelsesbehandling/bløtvevsbehandling/massasje.»

Farstad viser også til korrespondanse med NAV/Kirke-

nes fra 2008, etter en kartleggingskontroll om forekomst av akupunktur i hans fysioterapioppgjør. Han forklarer i brevet at han ikke driver med akupunktur, men akupunkturterapi, og viser til brevene fra Rikstrygdeverket og Helsedirektoratet.

Fysioterapeuten har fått de tre brevene oversendt fra Jarle Farstad. Vi har bedt Helsedirektoratet om en uttalelse, men de rakk ikke å se på saken før Fysioterapeuten gikk i trykken.

Red.

Når autorisert helsepersonell gir alternativ behandling

Helsepersonelloven gjelder også når autorisert helsepersonell gir alternativ behandling. I denne artikkelen redegjøres det for noen av de kravene som loven stiller.

Alternativ behandling

Helsetilsynet i Hordaland har hatt flere tilsynssaker der autorisert helsepersonell har gitt alternativ behandling. Med begrepet alternativ behandling menes metoder som hovedsakelig blir brukt utenfor den ordinære helsetjenesten. Slike behandlingsformer

blir sett på som alternative til ordinær medisinsk behandling fordi det per dags dato ikke er dokumentert at de har effekt.

Det er bare «helsereelatert behandling» som faller inn under anvendelsesområdet til loven om alternativ behandling av sykdom, ikke skjønnhetspleie, velvære, kjerringråd, religiøse tilnærminger og lignende.

Krav til forsvarlig behandling

Helsepersonelloven § 4 stiller krav til faglig forsvarlighet. Innholdet i kravet er at helsepersonell plikter å overholde de lovpålagte krav og faglige normer som gjelder. Forsvarlighetsnormen legger ikke til grunn det optimale eller ideelle, men bygger på hva som vanligvis kan forventes i den aktuelle situa-

sjonen ut fra de forutsetninger som foreligger.

Når alternativ behandling utføres av autorisert helsepersonell, gjelder bestemmelsene i helsepersonelloven i tillegg til bestemmelsene i lov om alternativ behandling av sykdom, jf. lov om alternativ behandling av sykdom mv. § 2, 5. ledd. Formålet med lov om alternativ behandling av sykdom er «å bidra til sikkerhet for pasienter som søker eller mottar alternativ behandling, samt å regulere adgangen til å utøve slik behandling.» Dette fremgår av lovens §1. Hensynet til pasienters valgfrihet er en viktig bakgrunn for loven.

Når autorisert helsepersonell har gitt alternativ behandling og tilsynsmyndigheten

skal vurdere om forsvarlighetskravet er oppfylt, ser vi særlig på om det er noe ved selve behandlingsformen og utøvelsen av denne som tyder på at den kan være til skade, både generelt og i forhold til enkeltpasienter. Det kan også være aktuelt å vurdere om den alternative behandlingen er kommet i stedet for annen nødvendig behandling som ikke kunne bli erstattet av alternativ behandling. I vurderingen av om behandlingen er forsvarlig, vil vi dessuten vurdere om vedkommende har innrettet seg etter sine faglige kvalifikasjoner. Helsepersonell som gir alternativ behandling må vurdere aktuelle risikoforhold på en grundig måte. Når et helsepersonell går ut over det som vanligvis blir praktisert innenfor det aktuelle fagfeltet, tar helsepersonellet på seg et vesentlig større ansvar for selv å sørge for sikkerheten enn når han eller hun holder seg til det gjennomprøvede på området.

Krav til informasjon om behandling og kostnader

Et annet sentralt vurderingstema er om pasienten har fått tilstrekkelig informasjon om innholdet i behandlingen, jf. helsepersonelloven § 10. Helsepersonell har plikt til å informere om at det er alternativ behandling som gis eller tilbys. Når en bruker utradisjonelle behandlingsmetoder, er informasjonsplikten skjerpet. Det kan også være aktuelt å vurdere om pasienten har fått god nok informasjon om kostnadene ved behandlingen, da helsepersonell har plikt til ikke å påføre pasienter unødvendige utgifter, jf. helsepersonelloven § 6.

Krav til journalføring

Vi vurderer også om helsepersonellet har oppfylt kravene til journalføring. Etter helsepersonelloven § 40 skal pasientjournalen blant annet inneholde «relevante og nødvendige opplysninger om pasienten og helsehjelpen». Dette vil vanligvis være blant annet status ved behandlingsstart, undersøkelser, funn, diagnose, faktisk behandling og resultat av behandlingen. Kravene til journalføring er utdypet i Forskrift om pasientjournal.

Krav til markedsføring

Lov om alternativ behandling av sykdom § 8 stiller krav når det gjelder bruk av beskyttet tittel og markedsføring. For eksempel må en ikke benytte titler eller markedsføre virksomhet på en slik måte at det kan gis inn-

Hensynet til pasienters valgfrihet er en viktig bakgrunn for loven.

Harald Wigum, juridisk rådgiver

AKUPUNKTTERAPI I stedet for nåler benyttes en metallstav/terapi-sonde. Denne dras langs meridianer på kroppen, og benyttes til lett trykk på visse akupunkturpunkter. Foto: Hanne Løkås Veigård

trykk av at en har autorisasjon eller offentlig godkjenning til å drive alternativ virksomhet. Ingen yrkestitler innenfor alternativ behandling er lovbeskyttet. Det innebærer blant annet at det ikke er noen offentlige krav til kvalifikasjoner for dem som bruker slike titler. Kravene til markedsføring er utdypet i Forskrift om markedsføring av alternativ behandling av sykdom, der det blant annet står: «Den som tilbyr alternativ behandling, kan i sin markedsføring kun gi en nøktern og saklig beskrivelse av virksomhetens art,...».

Formålet med denne forskriften er å sikre forbrukeren/pasienten korrekt og saklig informasjon. Markedsføringen må vurderes ut fra det inntrykket den skaper hos en gjennomsnittlig forbruker. Når autorisert helsepersonell gir alternativ behandling, må det gå fram av markedsføringen at det er alternativ behandling som gis eller tilbys. Helsepersonell må skille tydelig mellom rollen som autorisert helsepersonell og rollen som utøver av alternativ behandling.

Sammendrag

Helsepersonelloven gjelder også når autorisert helsepersonell gir alternativ behandling. Sentrale bestemmelser i denne forbindelsen er blant annet kravet til forsvarlighet, plikten til å gi informasjon om helsehjelpen, plikten til ikke å påføre pasienter unødvendige utgifter og plikten til journalføring. Markedsføring av alternativ behandling må oppfylle kravene i Forskrift om markedsføring av alternativ behandling av sykdom.

Aktuelle lover og forskrifter:

- Lov om helsepersonell mv. (helsepersonelloven) (lov av 02.07.1999 nr. 64).
- Lov om alternativ behandling av sykdom mv. (lov av 27.06.2003 nr. 64).
- Forskrift om pasientjournal (forskrift av 21.12.2000 nr. 1385).
- Forskrift om markedsføring av alternativ behandling av sykdom (forskrift av 11.12.2003 nr. 1501).

HARALD WIGUM, juridisk rådgiver, Fylkesmannen i Hordaland, helseavdelingen/Helsetilsynet i Hordaland